

Respublikiniam konkursui „Eilėraščio menas ir interpretacija“, skirtam profesorės Vandos Zaborskaitės atminimui

Novelės „Pussiurbėlė“ ir „Išrišimas“

(perskaičius Maironio eilėraščių „Slenka debesys pilkos“)

**Rugilė Šataitė, Biržų „Saulės“ gimnazijos IV a kl.
mokinė**

**Konsultavo mokytoja metodininkė Virginija
Kalvanaitė**

Biržai

2022

Maironis
Slenka debesys pilkos

Slenka padangėmis debesys pilkos;
Slenka iš kur, nežinai.
Apgulė sielą mintys-vagilkos,
Griauždamos kaip kirminai.

E, jūs nenaudėlės, siurbėlės-dielės,
Slenkančios juoda minia!
Mintys beširdės, mintys besielės,
Negi apveikste mane?

Saulė, žinau, įkyriai debesuotą
Dangų nušvies spinduliais,
Mėlynę skliautą neišmatuotą
Džiaugdamos žemei atskleis.

Man tik vienam, debesų nusiminę,
Saulės nešvies spinduliai?
Ko gi man liūdna? Ko gi krūtinė
Taip atsiduso giliai?

Ne, neapveiksite, tingios tamsybės,
Vargo šešėliais tuščiais!
Miega krūtinėje jėgos-galybės
Tik išsirėšiu pečiais.

Tiktai išsirėšiu, tiktai atsikvėpsiu
Oro grynesnio plačiau;
Visą žmoniją meile apglėbsiu,
Ją pamylėsiu skaisčiau.

E, jūs nenaudėlės, siurbėlės-dielės,
Slenkančios juoda minia!
Mintys beširdės, mintys besielės,
Negi apveikste mane?

Pussiurbėlė

Leidžiu ilgam *Crywank* grupės šuniui suryti mane ir mano ramią, saugią tylą. Nakties dangus pamažu sutirpsta švelnioje aušros linijoje, o mano akių vokus sveria švinas. Pro langą plaukia pirmi paukščių cyptelėjimai, vėjas drasko pilkais debesimis pasipuošusį dangaus paveikslą ir giesmininkų dainas.

— Noriu iš čia išvažiuoti, — iš tolygaus jo kvėpavimo išsprūsta žodžiai, sveriami kaltės.

„I feel like a leech to everyone around me“¹, — dainuoja verksmingas balsas.

Palaidoju galvą rankų linkiuose, plaukai užkloja matymo lauką kaip muzika mano mintis. Aš irgi jaučiuosi kaip siurbėlė. Nuolatinis aukų ieškojimas ir nuolatinis emocijų liejimas ant kitų, tuo pačiu suryjant jų mintis ir užpildant jas savimi ir savo problemomis. Tvirtas įsisiurbimas dantimis, kad auka neištrūktų ir manęs neatplėštų.

— Tu bent gali išvažiuoti, - sušnabždu, žodžiai pinasi su muzika ir nebežinau, ar kalbu aš, ar dainininkas. Nebejaučiu kaltės.

— Tu irgi.

Galva išnyra iš plaukų vandenyno, rankos lieka vienišos. Jo šypsena švelni kaip pirmieji saulės spinduliai.

„Without your help I have no hope to survive,
Now I know that sounds pathetic,
That's because that's what I am“²

— Aš niekur neįstosiu, aš niekur neišvažiuosiu, juk pats žinai, — papurtau galvą, kartu susimaišo mintys. Verta pasigailėjimo. Tokia esu matoma, tokios manęs visi gaili. Be jo pagalbos neturiu jokios vilties išgyventi, nes jis man — plūduras skęstančiam. Skęstu sūriame savo ašarų ir beviltiškumo, savigailos vandenyne, o jis nepalieka manęs mėsdėms žuvims.

— Tau sekasi piešti. Aš tai sakau, visi tai sako. Kiek konkursų laimėjai vien per paskutiniuosius metus! Ir... ir juk pati nutapei piešinį ant savo sienos.

Jo žodžiuose girdisi ieškojimas. Beviltiškas noras paguosti, kurio man, siurbėlei, niekada nepakaks. Akys nuklysta į minėtąjį piešinį. Vėjo glostomas gėlių laukas, kuriame dūzgia švelnios, minkštutės kamanės ir klaidžioja mielas ėriukas. Problemoms vietos su kamanėmis ir ėriukais nėra.

„Squirm away stupid leech boy go and die now in the drain
You speak only of your sadness but are yet to feel true pain“³

— Galbūt geriau, jei manęs išvis nebūtų, - pirmuose aukso lašuose sutinku jo smėlines šiltas akis. Dgina.

¹ Jaučiuosi kaip siurbėlė visiems aplink mane (vertė R. Šataitė)

² Be tavo pagalbos neturiu vilties išgyventi,/ Ir žinau, kad tai skamba pasigailėtinai,/ Taip yra todėl, kad toks ir esu

³ Rangykis tolyn, kvailas siurbėliuk, dabar eik ir mirk dušo latake,/ Kalbi tik apie savo liūdesį, nors dar nesi jautęs tikro skausmo

Ar iš tiesų pažįstu tikrą skausmą, ar tai tik dar vienas beviltiškas dėmesio ir paguodos ieškojimas? Bijau, siaubingai bijau, kad vieną dieną nuo jo akių nebedegsiu ir liksiu siaubingame šaltyje. Kalbu tik apie savo liūdesį, įgarsinu jį mėlynais atspalviais, pykčiais su tėvais ir raudų persunktomis pagalvėmis, kurios kvepia druska, kuri, deja, nepriklauso jūrai. Kvailė. Tokia siaubingai kvaila, žinau, tik kaip patraukti kitų dėmesį, nes pati savimi negebu pasirūpinti.

Laibi pirštai susiranda manuosius ir paglosto taip švelniai, lyg manoji ranka, dar nutepta gelsvais ir žalsvais dažais, būtų iš brangiausio porceliano. Suskirdusios lūpos perbraukia mano krumplius, kurie, kažkada pykčio atspalviais nudažyti raudonai ir melsvai, vis dar sopa.

— Nežinau, ką daryčiau, jei tavęs nebebūtų, - atsako jis. Laiko, lyg nenorėtų leisti nukristi. Kur aš krisčiau? O jis ir nesupranta. Dabar aš esu ir būsiu, nenoriu atsisakyti gyvenimo. Veikiau norėčiau, jog jis nė nebūtų prasidėjęs.

„I used to be a better person“⁴, — ar kada nors išvis buvau geresnė? Ar mums susipažinus jau buvau siurbėlė, ar dar tik pussiurbėlė, ieškanti kraujo? Trokštanti šiurkščių rankų meilumo ir žodžių saldumo? Beviltiškai meldžianti, kad kas nors žinotų, jog net jei nemiriau, bet galėjau?

— Ar bent nutuoki, kaip tu man rūpi?

„If I do will you feed me, take me in and hear me moan

If you don't I'm on your conscience and will surely die alone“.⁵

Rūpestis. Toks stiprus sąžinės jausmas. Tarsi įaugęs jo venose ir seniai užnuodijęs širdį ir įstrigęs smegenyse. Jei žinotų, kas jam geriau, seniai būtų palikęs mane ir šį sukništą miestelį. Tada jį graužtų nenumaldoma kaltė, ir, tarsi pajutęs jos smelkimąsi, suspaudžia mano ranką stipriau.

„I'll bring no money or conversation. Unmotivated and bored
Staring blankly into space absorbing all you have worked for“.⁶

Jis galėtų būti advokatas. Geriausias mieste, geriausias šalyje. Geriausias – jis visada buvo toks. Susiurbiau jo motyvaciją, keisdama rūpesčiu, keisdama kalte ir kitais žmogų nuodijančiais jausmais. Neatnešu jam nieko gero. Net ir dabar kalba tik jis, net ir dabar iš duobės mane traukia lengvai atpažįstamas jo rankų šaltis, į realybę gražina it paskutinės gyvenimo linijos apšviętą pirštą.

— Žinai... — balsas tuščias. Neturiu žmogiškų jausmų, nes tesu gėlo vandens smėlyje pasislėpęs parazitas. Mane su žmonėmis siejančios dalelės ištirpo kažkur tarp smėlio kasimo ir įsisiurbimo į sudiržusią jo odą, kuri mano dantims tapo tokia pažįstama.

Švelnios kaip kamanės ir vienišasis ėriukas akys sutinka manąsias, siurbėliškas, ir laukia, kol pratėsiu sakinį. Jos neieško atsakymo, nes jau seniai išmoko, kad, man neprabilus, teks jį rasti pačioms.

„I've taken all you can give and now I will up and leave

No shame or dignity left in me as I scout out brand new friends

---

⁴ Anksčiau buvau geresnis žmogus

⁵ Jei būsiu, ar pamaitinsi mane, priimsi ir klausysi mano vaitojimo?/ Jei to nepadarysi, jausi dėl manęs sąžinės graužatį ir aš tikrai mirsiu vienas

⁶ Neatnešiu nė pinigų, nė pokalbio. Nemotyvuotas ir nuobodžiaujantis,/ Tuščiai spoksau į nieką, sugerdamas viską, dėl ko tu stengeisi

To invade with my dependence and let it start again“.⁷

— Manau, tau reikia iškeliauti vienam.

Kvėpavimas sustoja, o mano dantys atkimba nuo jo. Galbūt vertėtų juos išsirauti. Kraujo srovelė nuvingiuoja atšalusia oda ir burgundu sustingsta tarpupirščiuose. Paskutinį sykį sugniaužiu jo ranką savojoje, švelniai pabučiuoju viršugalvį ir leidžiu galvą palaidoti mano glėbyje. Bjaurus oras už lango keičiasi pasirodžius pirmiesiems rytinės saulės spinduliams. Rodos, diena bus graži. Nė nežinau, kodėl veido linijomis nuteka ir po lūpos linkiu pakimba ašara. Siurbėlės verkti nemoka.

---

⁷ Pasiėmiau viską, ką tu galėjai duoti, o dabar atsistosis ir išeisiu./ Manyje neliko nė gėdos, nė savigarbos, kol ieškaisi visiškai naujų draugų./ Kad tapčiau nuo jų priklausoma ir leisčiau viskam prasidėti iš naujo

Tiktai išsirėšiu, tiktai atsikvėpsiu
Oro grynesnio plačiau;
Visą žmoniją meile apglėbsiu,
Ją pamylėsiu skaisčiau.

Išrišimas

Kiek penkeri metai gali pakeisti žmogų? Tai skamba lyg banalaus rašinio lietuvių kalbos pamokai pradžia. Iš tiesų atsakymas paprastas — daug. Maniau, kad aštuonioliktieji mano metai — gyvenimo epilogas, bet esu čia. Kvėpuoju, gyvuoju ir net gyvenu. Pirmieji metai sunkūs, bet išvažiuoju iš šio sukništo mažo miestelio ir penkiolika eurų kainavęs bilietas žymi laisvės kainą. Teisės studijos ir bemiegės naktys. Kaip sunku išlikti savimi, kai iš tiesų gerai nepažįsti savęs.

Man niekada nepatiko susipažinimo žaidimai. Ką per juos galėjau pasakyti? Viskas skambėjo banaliai, nuvalkiotai ir kvailai. Mano „Sveiki, aš Benas, noriu tapti advokatu“ negalėjo lygintis su kitų ambicijomis. Klausydamas apie kitų norą išmokti kelias užsienio kalbas, apkelti pasaulį, parašyti knygą, įkurti savo verslą, kopti karjeros laiptais iki pat viršūnės, o iš ten jau žiūrėti į visus žmones kaip į nereikšmingus vabalėlius..., jaučiuosi užguitas. Grįžtu į mažą butuką, išsiverdu juodos kavos ir ilgai žiūriu pro langą, skaičiuodamas debesis, kol sutemsta, o kai naktis pakeičia dieną, skaičiuoju žvaigždes ir bandau prisiminti žinomus žvaigždynus. Galva tuščia ir sunki, lyg prikimšta švino. Nejučiomis mintimis nusikeliu į jos kambarį. Pro akis praskrieja pulkas rubilių kamanių ir sumykia mažytis, minkštas ėriukas. Atsidūstu ir paimu į rankas telefoną. Parašyti jai? O ką tada? Pasakoti, kaip sunku man? Kaip noriu grįžti ir koks nevykėlis esu? Kad negaliu pateisinti šeimos lūkesčių? Kad net butas, kuriame gyvenu, yra nuomojamas tėvų, nes net mokykloje vasaros metu niekada neturėjau darbo? Ne. Negaliu taip pasielgti, nes žinau, kad mano situacija, nors ir nėra pati geriausia, bet geresnė nei jos. Ar pasipūtėliška taip sakyti? Nežinau.

Visai prieš pat išvažiuodamas sutikau jos mamą mieste. Atrodė labiau pavargusi nei įprastai. Palinkėjo man sėkmės, o tada tylėjo. Laukė. Laukė, kol pasiteirausiu apie ją. O aš tylėjau, ilgai tylėjau, kol ji pagaliau pasakė, kad Jorė nenuėjo laikyti nė vieno egzamino, kad man vertėtų jai paskambinti. Žinojau, kad tai — lengvas kelias. Kad galėtume vėl būti kartu, vėl save naikinti.

Sulaikau save nuo pagundos ir įsijungiu „YouTube“, kur susirandu grupę Crywank. Tai Jorė mane supažindino su jų muzika. Būtų gėda pripažinti, kad iki šiol jos klausausi. Savo grojaraštyje susirandu dainą „Welcome to Castle Irwell“ (sveiki atvykę į „Castle Irwell“). Užsimerkiu ir vokalistas įgarsina mano mintis.

„She made me hate this city, immediately
I thought she was something else
But as it turns out she was just someone else“.⁸

¹ Ji iškart privertė mane nekęsti šio miesto,/ Aš maniau — ji buvo kažkas ypatingo,/ Bet, pasirodo, buvo tokia pat kaip visi.)

Pirmus studijų metus praleidžiu vis ignoruodamas norą su ja susisiekti. Neatsakau į žinutes jos mamai ir atseku ją visuose socialiniuose tinkluose. Mokausi, iki kol įsiskauda galvą, ir beveik užmiegu paskaitose. Vasarą negrižtu namo. Dirbu atokioje kavinukėje Vilniuje ir tobulinu savo bendravimo įgūdžius virdamas vidutinio gerumo kavą ir pagaliau esu priverstas susirasti draugų, kurie mane priverčia dažniau ką nors veikti. Sėdėjimas tuščiam bute pamažu tampa pasisėdėjimais pas draugus, vakarėliais ir kelionėmis po Lietuvą. Laikas, prieš tai slinkęs vėžlio greičiu, dabar lekia taip greitai, kad nebespėju jo pasivyti ir tegaliu bėgti iš paskos. Penktame kurse viskas pasikeitė. Gyvenimas atrodo iš tiesų vertas gyventi. Už buto nuomą moku pats, nebesiklausau liūdnos muzikos, nebeskėstu begalinėje savigailoje ir nebenoriu rašyti Jorei. Į mano gyvenimą įžengia Gabija ir galutinai ištraukia mane iš bedugnės.

Ji — saulė, nušvitusi niūrią dieną. Mūsų pokalbiai nėra apie liūdesį, jie lengvi ir nereikalaujantys visos mano energijos. Būti pagaliau gera. Vasarą po penkto kurso praleidžiame mano gimtajame miestelyje. Širdyje lengvumas, kad mokslams pagaliau padėtas taškas. Galiu grįžti, nejausdamas vien neigiamų emocijų. Gimtinės peizažai nuramina ir leidžia atsikvėpti nuo niekada nesustojančio Vilniaus gyvenimo, kuris mane buvo surijęs it niekad gyvybe alsuoti nenustojantis alkanas liūtas. Mama dievina Gabiją, o Gabija dievina mažą mūsų miestelį. Kasdien ištempia mane pasivaikščioti į mažą parkelį netoli namų. Mažoje kavinukėje pasiimame po gėrimą — aš puodelį juodos kavos, o ji karšto šokolado — ir sukame ratus, grožėdamiesi žaliuojančia gamta ir mėgaudamiesi vasarine saule. Vieną tokių dienų sutinkame moterį, kurios galvojau nebepamatysiąs. Tai — Jorės mama. Beveik jos neatpažįstu. Ne todėl, kad būtų pakeitusi šukuoseną ar ėmusi kita spalva dažytis lūpas. Ne, ji dega gyvybe, o šypsena tokia plati, kad nejučiomis norisi šypsotis ir man. Pasisveikiname, o tada imame kalbėtis. Gabija pažvelgia į mane, o tada nusišypso ir linkteli. Sugalvoja pasiteisinimą apie tai, kad pažadėjo padėti mano mamai namuose, ir išeina. Ji nujaučia. Nežino, kaip man reikia šio pokalbio, bet supranta. Visada supranta. Sėdime ant suoliuko ir žvelgiu į Jorės mamą, laukdamas atsakymų, į kuriuos klausimų dar neuždaviau. Nesvarbu, kaip toli savo atmintyje paslėpiau Jorę, ji vis tiek geba grįžti. Nebejuntu meilės, bet rūpestis kankina mane nežinia kiek laiko.

– Jai viskas gerai, Benai, — pagaliau pasako moteris, o tada vėl nusišypso, — nesakau taip, kad nuraminčiau tave, ne. Matai, Jorė išvažiavo į užsienį, vėl ėmė piešti.

Man gera. Gera, nes žinau, kad menas buvo vienintelis dalykas, kuris net tamsiausiu metu atgaivindavo Jorę, kad ir akimirkai. Tyliau, noriu, kad pasakotų daugiau.

– Taigi, dabar vis vyksta jos paveikslų parodos. Vieną darbų seriją pavadino „B“.

Pagrindinis paveikslas vaizduoja ėriuką ir kamanes. Manau, gali nesunkiai suprasti, kas slepiasi po raide „B“, a? — švelniai nusijuokia ji. Sėdžiu ir nežinau, ką jai pasakyti. Ar, jei mokėčiau tapyti, būčiau nutapęs paveikslų seriją „J“? Veikiausiai taip. — Dažnai aukoja įvairioms organizacijoms, prieglaudoms, vaikų namams ir visur, kur tik gali, savanoriauja. Rodos, kad ji nori meile apdalinti visą pasaulį ir apglėbti visą žmoniją, Benai! Svarstau, ar taip yra todėl, kad niekada nesugebėjo pamilti savęs.

Tada ji žvilgteli į savo laikrodį ir supranta, kad turi lėkti, kitaip kažkur pavėluos. Lieku sėdėti vienas ir ilgai mąstau. Rodos, namo parsirandu tik vakarėjant, o eidamas į

ausis įsidedu į ausinukus ir pasileidžiu seniai pamirštą dainą. „Welcome to Castle Irwell“ skamba kartu ir naujai ir svetimai.

„First love does not mean best love
And best friends may not mean best friends forever
But they both mean at some point, somewhere, someone did care
And their memories still there
I know she was special, I know she was good
I know she wasn't flawless but I know I was loved
I know she had passion, I know she was kind
So why should an ending alter my state of mind?“⁹

Nuo to vakaro leidžiu jai užimti svarbesnę vietą mano mintyse. Kartais leidžiu jos vardui įsivelti į pokalbį ir blogus prisiminimus verčiu teigiamais. Neturiu jos ištrinti, tereikėjo paleisti ir atleisti ne tik jai, bet ir sau. Artėjant vasaros pabaigai ir orui šąlant, mama ir Gabija nori, kad nueičiau su jomis į naujos gyvūnų prieglaudos atidarymą. Atseit, graži šventė, kalbės meras, o ko daugiau norėti mažame miestuke.

Laikau Gabiją už rankos, kol kalba meras, kol neaiškiai bumba savivaldybės atstovai, o tada ant scenos užlipa ji. Iš pradžių manau, kad matyti Jorę — mano pašamonės pokštas, bet tai ji.

Kalba tokiu pat ramiu balsu kaip visada ir vis dar neatsikratė prastos laikysenos. Atidžiau žiūriu, ar nepastebėsiu, kad jos pirštai mirga įvairiaspalviais dažais. Klausausi, kaip ji kalba apie padėjimo silpnesniems svarbą ir negaliu patikėti, kad tai — Jorė. Gera. Iš tiesų gera. Eidama tolyn nuo mikrofono, nė nekreipdama dėmesio į aplodismentus, ji sutinka mano žvilgsnį ir šypteli ir pasileidžia link manęs.

– Benai! — rikteli ji ir pripuolusi apkabina. Laikomės vienas kito ir pirmą kartą neskęstam. Nesileidžiu tempiamas į bedugnę, bet ji ir nebando. Didelės mėlynos akys nebeprimena vos tekančios upės ar liūdno nusekusio ežero. Ne, dabar — jos gyvybe alsuojanti jūra, kurioje supasi vilties bangos, kurios nebedūžta į nežinomybės ir liūdesio uolas.

Mūsų išsiskyrimas prieš penkerius metus tebuvo mudviejų, kaip atskirų asmenų, augimo pradžia. Tada tebuvome nesusipratę paaugliai, kurie vienas kito kabinosi iš paskutiniųjų, o šiandieną... Gyvenimas iš tiesų atrodo kaip suprantamas dalykas. Galbūt nesame jo susidėlioję iki galo, bet viskas pamažu aiškėja, o dvasios žaizdos pamažu gyja ir tampa neaiškiais prisiminimų randais. Abu šypsomės, nes suprantame. Šis susitikimas — tikrasis mūsų išrišimas.

---

² Pirmoji meilė nebūtinai geriausia meilė./ Ir geriausi draugai nereiškia geriausi draugai amžiams./ Bet abu jie reiškia, kad kažkuriuo metu kažkur kažkam iš tiesų rūpėjo./ Ir prisiminimai apie juos vis dar čia./ Aš žinau, kad ji buvo ypatinga, žinau, kad buvo gera./ Žinau, kad ji nebuvo be trūkumų, bet žinau, jog buvo mylima./ Žinau, kad ji jautė aistrą, kad buvo maloni./ Tad kodėl pabaiga turėtų keisti mano nuomonę?